

ENERGIESPECIAL
Zie pagina 4/5

KWA
bedrijfsadviseurs
ARBO • ENERGIE • KWALITEIT • MILIEU

KWA drant

In dit nummer o.a.

7E JAARGANG NO. 2, NOVEMBER 2005

MakeSure helpt Sappi 1	Energiebesparing 4	Grondwaterwinning 7
Onderzoek reststromen 2	Subsidieadvies 5	Energieprijzen 8
Milieuvergunningen 3	Second opinion bodemonderzoek . 6	

MakeSure: perfecte paraplu voor borging zorgsystemen Sappi

Vanuit diverse geledingen van een bedrijf worden gegevens aangeleverd over milieu, energie, arbo en kwaliteit. Vaak zijn daar tientallen medewerkers met een groot surplus aan taken bij betrokken. Met het softwareproduct MakeSure van KWA kan een onderneming taken en verantwoordelijkheden gericht toebedelen en borgen. Afwijkingen komen sneller in beeld en het auditen van gegevens verloopt vlotter, zo is de ervaring bij papierfabriek Sappi in Maastricht.

Veel verantwoordelijkheden in een bedrijf komen vaak op het bordje van de KAM-coördinator terecht, zoals naleving van verplichtingen uit wet- en regelgeving, convenanten, managementsystemen of richtlijnen van het moederbedrijf. Het is ook mogelijk om taken, verantwoordelijkheden en het bijhouden van gegevens op het gebied van milieu, arbeidsomstandigheden, veiligheid en kwaliteit, structureel

te decentraliseren en in taken om te zetten naar daarvoor aangewezen medewerkers. KWA heeft hiervoor het softwareprogramma MakeSure ontwikkeld. De resultaten van de beoordeling van de taken of activiteiten worden geregistreerd en vastgelegd, waardoor een overzichtelijke manier van monitoring ontstaat. Er kan worden aangegeven in welke mate het bedrijf aan de verplichtingen voldoet en bij afwijkingen kan

ook de opvolging hiervan worden bijgehouden.

De Maastrichtse vestiging van papierfabriek Sappi is één van de eerste ondernemingen die met MakeSure ervaring opdoet. Sinds 2003 is met dit programma, als opvolger van het al bestaande Ecoborg-programma van KWA, proefgedraaid.

Tim Nijssen, manager Veiligheid en Milieu en beheerder van MakeSure, spreekt over een 'ideale en dynamische verbeter-tool', waarmee zowel intern als bij externe auditors en handhavers het nodige krediet is opgebouwd.

"Zorgsystemen voor milieu als ISO-14001, kwaliteitszorg ISO-9001 en het arbosysteem OHSAS-18001, zijn bij Sappi al geïntegreerd. Op al deze terreinen zijn prioriteiten gesteld om milieubewust en veilig werken en daarmee duurzaam ondernemen concreet vorm te geven. Daarvoor bestond al het programma EcoSig, maar MakeSure zorgt voor het sluitstuk: de borging. Voor

veertig van onze medewerkers, middenmanagement en hoger kader, is dit het instrument om na te gaan of we normen en verplichtingen uit wetten en convenanten ook nakomen en uitvoeren."

Overzichtelijk borgen

Alleen al op het gebied van milieuzorg zijn er bij Sappi ruim 500 taken. "Het aardige van MakeSure is," aldus Nijssen, "dat je de enorme hoeveelheid aan controlegegevens die uit deze taken voortkomen, snel en overzichtelijk kunt vastleggen en borgen. De gedetailleerde informatie van taken wordt eenmalig vastgelegd. Op basis van de ingevoerde frequentie – bijvoorbeeld één keer per maand, of twee keer per halfjaar – wordt de taak automatisch kalendergebonden ingepland. Alle betrokkenen die met MakeSure werken hebben dus een totaaloverzicht, met kalenderfunctie."

Als beheerder, of beter als 'waakhond' zoals hij zelf zegt, kan Tim Nijssen op ieder gewenst moment nagaan of Sappi met de naleving van milieuregelgeving en andere verplichtingen goed op koers ligt of dat tussentijds verbeteracties nodig zijn. "Je kunt steeds controleren of de cirkel gesloten is. Voorheen werden gegevens, cijfers en rapportages verspreid vastgelegd in Excel-sheets, files of andere eilandjes. Of het zat gewoon in iemands hoofd. Niet echt effectief dus, wat de kans op fouten of het vergeten van dingen in de hand werkte.

Tim Nijssen

Fotografie: Laraine Bodewes, Maastricht.

Sappi duurzaam

Sappi Fine Paper is 's werelds marktleider in gecoat papier en karton voor hoogwaardig drukwerk. Sappi heeft fabrieken in Zuid-Afrika, Noord-Amerika en Europa. Sappi hanteert een milieutoets bij het ontwikkelen van producten en de inzet van grondstoffen. Sappi zet bijvoorbeeld ook vezelstoffen uit duurzaam beheerde bossen in en streeft naar een efficiënt gebruik van energie om bij te dragen aan de Kyoto-eisen voor minder CO₂-emissies. De fabriek in Maastricht (750 werknemers) heeft samen met het gemeentelijk nutsbedrijf een vergevorderd plan om restwarmte van het bedrijf door te sluisen naar huizen en kantoren. En een voor Sappi belangrijke grondstof als cellulose wordt niet meer met vrachtwagens vanuit Moerdijk aangevoerd, maar milieuvriendelijker over de Maas met een speciaal ontworpen boot. In 2004 heeft Sappi Maastricht, deelnemer in drie milieuconvenanten, voor 2,4 miljoen euro aan milieu-investeringen gepleegd.

Dinsdag 22 november 2005, KAM contactdag Vergunningen, maak van de nood een deugd

Regelgeving blijft voor vrijwel alle bedrijven in Nederland een bron van aandacht? Ergernis? Beide? Regelgeving wordt ervaren als ingewikkeld en belemmerend, onontkoombaar en bepalend voor het imago van een bedrijf. Echter, met vergunning krijgt een bedrijf de ruimte om gewenste activiteiten uit te oefenen.

De dag

- VROM-vergunning, inleiding door de heer Van den Broek (VNO-NCW)
- Vergunning, de praktijk, door de heer Van Winden (DMV)
- Parallelsessies: vergunningen algemeen, energiebesparing, een verplichting of een kans? en IPPC BREF-documenten
- Bijblijven, de vaste rubriek

KAM
contactgroep

Aanmelden

Bent u geïnteresseerd in deze dag? Vraag het programma op en meldt u aan! U kunt ook lid worden van de KAM contactgroep. Meer informatie hierover vindt u op onze website www.kwa.nl.

Linda Gentner
033 - 422 13 72, lge@kwa.nl

vervolg zie pagina 2 >

Onderzoek van reststromen loont!

Steeds meer bedrijven zien de kosten voor het verwijderen van hun reststromen uit het productieproces toenemen. Een aantal praktijkvoorbeelden van KWA Bedrijfsadviseurs laat zien dat het mogelijk is reststromen op te waarderen, waarna deze kostenneutraal of zelfs met winst afgezet worden.

In de industrie komen diverse reststromen vrij. Reststroom wordt gedefinieerd als de stroom die vrijkomt tijdens het produceren van een hoofdproduct waarvoor nog hergebruik of een andere nuttige toepassing bestaat. Een reststroom kan dus afval zijn, maar dat hoeft niet (zie figuur 1).

wordt hierin een voorkeur aangegeven voor de verwerking van reststromen. Vanuit het oogpunt van duurzaamheid staan preventie en hergebruik logischerwijs bovenaan, gevolgd door het vinden van een nuttige toepassing. Daarna kan de reststroom nog worden opgewerkt voor een energietoepas-

Wat de mogelijkheden van uw reststroom voor energietoepassing zijn, is afhankelijk van de economische rentabiliteit, technologische mogelijkheden, marktmechanismen, ecologische randvoorwaarden en het overheidsbeleid. Door middel van een Quickscan wordt inzicht verkregen in de mogelijkheden voor de verwerking van de reststromen en de besparing op bedrijfskosten van reststromen en/of energie voor de korte en middellange termijn. Onderdelen van de Quickscan zijn omschreven in figuur 2.

Praktijkvoorbeelden

Hergebruik

Een uienverwerkend bedrijf loosde een stroom geconcentreerd afvalwater op het gemeenteriool. Na onderzoek bleek deze reststroom uitermate geschikt voor gebruik in de veevoederindustrie. Een eenvoudige en praktische oplossing, waarmee bovendien een kostenbesparing gerealiseerd werd van circa € 100.000 op jaarbasis.

AWZI (afvalwaterzuiveringinstallatie)

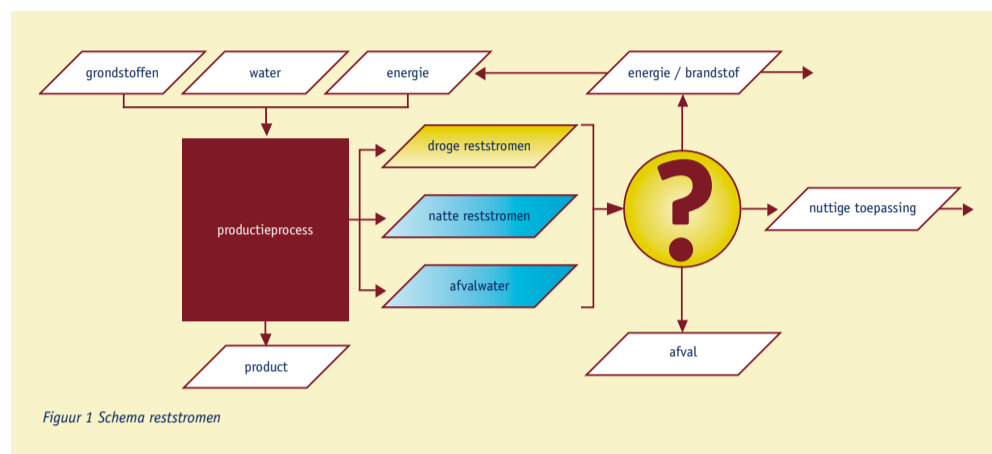
Bij een producent van geurstoffen (chemische industrie) werd altijd een stroom proceswater afgevoerd en verbrand tegen zeer hoge kosten. Nader onderzoek wees uit dat er geen bezwaren zijn tegen het zuiveren van deze reststroom op de eigen biologische afvalwaterzuivering. Dit gaf een forse besparing op de afzetkosten, terwijl de meerkosten van het zelf zuiveren marginaal zijn.

Hans van Velzen

033 - 422 13 60, hvv@kwa.nl

Douwe Rijpkema

033 - 422 13 61, dr@kwa.nl

Figuur 1 Schema reststromen

Onder reststromen worden dus ook bijproducten, restafval, recalls (teruggehaalde producten) en rejects (afgekeurde producten) begrepen.

Om bedrijven te attenderen op de mogelijkheden, introduceert KWA Bedrijfsadviseurs de ladder voor reststromen. Analooq aan de VROM-methodiek voor vaste afvalstoffen

sing, waarbij gebruik wordt gemaakt van de energetische waarde. Vernietiging van de reststroom is de allerlaatste optie.

Door overheidsbeleid, ontwikkelingen van de olieprijzen en de hiermee stijgende energieprijzen, worden alternatieve verwerkingsmethoden voor bio-energie versneld ontwikkeld.

vervolg pagina 1

Met MakeSure is dat gat structureel gedicht, wat ook het integreren van zorgsystemen vergemakkelijkt."

Tim Nijssen is daarnaast enthousiast over de eenvoud en gebruiksvriendelijkheid van het programma. "Naar een dergelijk systeem ben ik altijd op zoek geweest. Het programma werkt via ons intranet, dus in een beveiligde omgeving. Een password geeft toegang tot het systeem. Neem het beheer van grondstoffen. De medewerker die met deze taak is belast en de controles uitvoert, meldt zijn bevindingen aan de logistiek manager, de gebruiker van het systeem. Deze meldt de conclusies in het programma, de zogeheten afmelding. Als het systeem aangeeft dat sprake is van een afwijking, zijn corrigerende maatregelen nodig. De gebruiker moet dan ook het opheffen van deze afwijking in MakeSure als 'gereed' melden. Zo gaat geen tijd verloren voor het verantwoord continueren van de productie."

Voldoen aan de limiet

Nijssen geeft nog een voorbeeld: energie, een met milieuzorg verweven thema dat bij Sappi, als grootverbruiker, hoog op de agenda staat. "Gasinstallaties moeten voldoen aan keuringseisen. Na iedere periodieke keuring meldt de hiervoor verantwoordelijke de uitslag in MakeSure. Of neem de borging van de controle op uitvoering van onderhoud aan afvoersystemen

voor verbrandingsgassen. Stoot ik meer emissies uit dan ik mag? Voldoe ik aan de limiet? MakeSure zorgt dat je ieder moment weet wat de jongste stand van zaken is. Hetzelfde geldt voor als er mogelijk wettelijke normen komen voor de uitstoot van fijn stof. Van de controle daarop maak je dan een nieuwe taak. MakeSure staat ervoor garant dat de voortgang en de monitoring van dit onderwerp steeds actueel blijven." Vier maal per jaar is er bij Sappi een managementreview, waarbij Nijssen de verwerkte gegevens analyseert. Dat doet hij samen met de manager die eindverantwoordelijk is voor de verschillende zorgsystemen. Deze 'KAM-coördinator' komt dankzij MakeSure ook beter toe aan het uitvoeren van zijn coördinerende taak. "Een ander voordeel," signaleert Nijssen, "is dat met behulp van MakeSure het auditen van je prestaties aanzienlijk vlotter verloopt. We hebben controleurs en handhavers over de vloer gehad die verrast waren door de hoge mate van perfectie waarmee dit programma, als paraplu van alle zorgsystemen, taken en verplichtingen van het bedrijf borgt. De met MakeSure bereikte synergie tussen de systemen boezemt vertrouwen in."

Jan van Pelt

033 - 422 13 81, jvp@kwa.nl

Figuur 2 Quickscan overzicht

Nieuwe (integrale) Waterwet

De tekst van de nieuwe (integrale) Waterwet heeft afgelopen maanden ter inzage gelegen. De integrale Waterwet is een samenvoeging van verschillende oude waterwetten, zoals de Wet verontreiniging oppervlaktewateren, de Grondwaterwet en de Wet op de waterhuishouding.

In het voorontwerp van de wet valt een aantal veranderingen op:

- De heffingsgrondslag voor afvalwater verandert. In de huidige regelgeving komt 1 vervuilingseenheid (v.e.) overeen met een zuurstofverbruik van 49,6 kg O₂/jaar. Voorgesteld is dat dit wordt aangepast tot 1 v.e. = 54,8 kg O₂/jaar. Dit zal leiden tot een afname van de lozingskosten voor bedrijven van circa 10%. Wel kunnen bedrijven worden aangeslagen voor lozing van chloride, sulfaat en fosfaat.
- Voor kleine grondwateronttrekkingen moet vergunning worden aangevraagd bij het waterschap. Industriële grondwateronttrekkingen groter dan 500.000 m³ per jaar blijven onder de provincie vallen.
- Waar mogelijk wordt de Wvo-vergunningplicht vervangen door algemene regels, onder andere voor kleine en kortdurende lozingen.
- Lozingen op het riool vallen volgens de nieuwe Waterwet uitsluitend onder de werkingssfeer van de Wet milieubeheer. Bij indirecte lozingen is dan geen aanvullende Wvo-vergunning meer nodig. De waterschappen zijn overigens fel tegen deze voorgestelde verandering! De discussie is dus nog niet beëindigd.

De daadwerkelijke inwerkingtreding van de Waterwet vindt naar verwachting pas na 2008 plaats. In sommige provincies is voor kleine grondwateronttrekkingen echter nu al sprake van verandering van het bevoegd gezag.

Marette Zwamborn

033 - 422 13 62, mhz@kwa.nl

Hans van Velzen

033 - 422 13 60, hvv@kwa.nl